

κουράζομαι

Τετάρτη, 25 Ιουλίου 2012

4:32 μμ

30

Σημασία

Το **κουράζω** και **κουράζομαι** υποκαθιστά σήμερα το αρχαίο ρήμα **κοπιώ**, και το **κάμνω** που σημαίνει **κάμπτομαι** από την **κούραση**.

Κάτι λειανώματα έχουν μείνει πχ. λέμε ακόμα "**κοπιάστε!**" δηλ. περάστε ή καθίστε με την έννοια μπείτε στον **κόπο** να καθίστε. Η ΦΡ **Τι κα(μ)νεις** σημαίνει: με τι **κοπιάζεις**, με τι ασχολείσαι; Τα ο κάμνω και κάνω κατέληξε συνώνυμο του πράττω. Πβλ. «**Κάνε** γιε μου τη δουλειά σου κι υστέρα είμαι πάλι θειά σου»

πβλ. το «Η λυερή τζ'ο Χάρος» - Κυπριακό παραδοσιακό :

-Έναν μαντήλιν κέντα μου στο στήθος μου ν' απλώσω
τζαι πόσα κάμν' ο **κόπος** σου εγιώ να σε πκιερώσω.

εδώ ο **κόπος** είναι η εργασία.

Αυτός που **κοπιάζει** έχει τύχει ειδικής προσκλήσεως από τον Ιησού :

Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς *

(Κατά Ματθ. ια' 28)

* Υπόσχεση που πραγματοποιείται εις το ακέραιον για τους πρώην κοπιώντας που γίνεται καλόγεροι. Ανάπαυση και των γονέων που λένε.

Καματερά λένε τα βόδια του οργώνουν που **κοπιάζουν**, από το **κάματος**. Δηλ. αυτά που δουλεύουν

Καματηρά λέγαν οι Βυζαντινοί τα φορτηγά πλοία του Στόλου.πβλ.

Καματερό (τοπωνύμιο) και **ακαμάτης** =φυγόπονος, ανεπρόκοπος (με στερητικό α)

Επώνυμα

Γεώργιος Καματερός γνωστός από το **νερό** του που θεράπευε τον καρκίνο.

Ιωάννης Ι΄ Καματηρός διετέλεσε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως από το 1198 έως το 1206.

Βασίλειος Καματηρός είχε το 1183 «Χαρτοφύλακα» στον Ναό της Αγίας Σοφίας έγινε μέσω του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Α, πατριάρχης .

Ανδρόνικος Καματηρός-Δούκας Βυζαντινός Αξιωματούχος επί Μανουήλ Κομνηνού

Επίδραση της **κώπης** στην **κόπωση** παραμένει στη φράση «**έχουμε πολύ κουπί ακόμα**»= πολλή εργασία.

Σκαρλάτου Βυζάντιου Λεξικόν :

ΚΟΥΡΑΖΩ, ῥ. μετ. » Παρατείνω, κόπτω
(* Ὁ ἵππος· τον ἀναβάτην κόπτει). fati-
guer, lasser. || . **κουράζομαι**, μέσ.
αὐτοπ. » Κάμνω, κοπιῶ, πονέω. se
lasser, être fatigué (las). ἴδ. καὶ Ἄπο-
κάμνω.
ΚΟΥΡΑΣΙΣ { . » Κόπος, κάματος, πόνος.
ΚΟΥΡΑΣΜΑ { fatigue, θ. lassitude, θ.
ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΟΣ, η, ον. » Κεκομηκώς, κεκο-
πιακώς, πεπονηκώς. fatigué, las.

κουράζω ρ. μετβ. {κούρασ-α. -τηκα. -μένος} **1.** επιφέρω (σε κάποιον) κόπωση: με κούρασε αυτή η εργασία || κουράστηκαν τα μάτια μου από την πολλή τηλεόραση || νιώθω κουρασμένος από τη δουλειά ΣΥΝ. καταπονώ. καταβάλλω ΑΝΤ. ξεκουράζω. αναπαύω **2.** προκαλώ (σε κάποιον) ενόχληση: με κουράζεις επαναλαμβάνοντάς μου συνέχεια τις ίδιες ιστορίες ΣΥΝ. ενοχλώ, δυσάρεστώ. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. ξε-.
[ΕΓΥΜ. μεσν., αρχική σημ. «τιμωρώ με καταναγκαστικό κούρεμα». < αρχ. κουρά (βλ.λ.). Η σημερινή σημ. είναι μεσν.]

στο **κουρά** λέει

κουρά (η) (λόγ.) **1.** το κόψιμο των μαλλιών· το κούρεμα **2.** (ειδικότ.) τελετή, κατά την οποία κείρεται η κόμη του δόκιμου μοναχού, ώστε να εισέλθει επισήμως πλέον στη μοναχική ζωή ως μέλος της αδελφότητας. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. παρώνυμο.
[ΕΓΥΜ. αρχ. < κείρω (βλ.λ.)].

Screen clipping taken: 25/7/2012 6:11 μμ

Οι μοναχοί κείρονται την κόμη αλλά δεν κουράζονταν. Απεναντίας κοπροσκυλούσαν όλα τα χρόνια της Αυτοκρατορίας και αποτέλεσαν και μια από τις αιτίες κατάρρευσης της .

Από ότι μαρτυρεί ο Κοραΐς φαίνεται ότι πλήρωναν καλά για να καρούν μοναχοί. Επένδυση που απόσβεναν αργότερα με καθισό και ασφάλεια. Πιθανόν πριν να αποφασίσουν το κουρεμα να ρωτούσαν «πόσο πάει το μαλλί;»

ἡ χρυσίον , θησαυρόν. σημείωσε τὸ Ἐξέβαλεν , ἀντὶ τοῦ Κατέβαλεν , ἤγουν ἐπλήρωσε μίαν λίτραν χρυσίου διὰ τὴν κουράν (tonsure), ὅτε τὸν ἐκούρευσαν Μοναχόν.

Screen clipping taken: 28/9/2012 10:20 μμ

Και συνεχίζει ο Κοραΐς με αυτό το βιτριολικό σχόλιο:

Ἀπόκαρσις (ἀπὸ τὸ Ἀποκείρω) , λέξις καταχωρισμένη εἰς τὰ Ἑλληνικά Λεξικά , καὶ καλὴ νὰ εἰσαχθῆ καὶ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. Ἐνόσφ ὑποφέρομεν τὸ βᾶρος τῶν Μοναχῶν , συγχωρεῖται νὰ μεταχειριζώμεθα καὶ τὴν μοναχικὴν λέξιν. Ἄν ὄχι ἄλλο , δύναται κἂν νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ διὰ τὰ πρόβατα , μόνον ζῶα , τῶν ὁποίων ἡ ἀπόκαρσις ὠφελεῖ τοὺς ἀνθρώπους.

Screen clipping taken: 28/9/2012 10:25 μμ

To Liddell Scott δεν αναφέρει καν το ρήμα κουράζομαι.

Ουτε το τριτομον λεξικο του Γαζη

Ο Hoffman 196.165 [186]

καρόμαι *ἔχω βᾶρος εἰς τὴν κεφαλὴν, ἔχω «πονοκέφαλο»* (ἐξ οὗ ἐσχηματίσθη τὸ κάρως, ὃ *βαρὺς ὕπνος, ὕπνηλία*, πβ. κάρω *βυθίζω τινὰ εἰς βαθὺν ὕπνον*): ἐκ τοῦ *κάρως, τὸ *κεφαλὴ*: πβ. τὰ ταυτόσημα: *καραι-, καρηβαρεῖν, καρηβαρῶν, καρηβαριᾶν καὶ κραιπάλη.*

Ετυμολογική υποθεση 1

Το καρόομαι συναιρούμενο κάνει καρούμαι με αντιμετάθεση κουράμαι με ανάπτυξη κουράομαι προσθήκη του ζ ως ευφωνικού κουράζομαι.

Η κάρωση η επιθυμία για ύπνο, ανάπαυση είναι το κυριότερο συμπτωμα της κόπωσης.

Ο Μπαμπινιώτης δεν κουράστηκε και πολύ να το ετυμολογήσει το κουράζω από την **κουρά**.^{131.722} Αναφέρει στο ετυμολογικό λεξικό^{131.722} του την κουρά ως τιμωρία των μοναχων. Η κουρά δεν ήταν τιμωρία ουτε στους μοναχους ουτε στους ιπποτες ουτε στο στρατο. Ηταν συμβολικη τελετη ενταξης.

Ο ιδιος ο Μπαμπινιώτης αντιφάσκει με το Λεξικό του που επεξηγει την κουρά σωστά.^{171.945}

Η ενταξη είναι η εισοδος ως μελους σε ταγμα. Το ταγμα (από το τασσομαι, παρατάσσομαι) είναι στρατιωτικο αλλα και μοναχικο.

Η ενταξη εθελοντικη ή μη και η επακολουθουσα κουρά δεν επιφέρουν κοπωση!

Συνηθέστατη ήταν η φράση "ο Χ εκάρη μοναχός". Το ρημα είναι κείρω και από εκεί η κουρά, ο κουρεύς, το κουρείον.

Κατά την διαπομπευση γινονταν και ακουσιο κούρεμα. Ο διαπομπευομενος κουρευονταν προχειρωσ και χωρις λουσιμο, λακ ή σεσουαρ, αλλα με το ψαλιδι που κουρευαν τα προβατα.

Γινονταν σαν **κουρεμενο γιδι** ή **κουρόγιδο** ή γουν **κορόϊδο**.

Δεδομένης της σημασίας που έδιναν οι βυζαντινοί στην κόμμωση το κούρεμα γίνονταν για **να ξευτελισθεί** και όχι να **κοπιάσει** ο διαπομπευόμενος. Η κούραση όμως ήταν ασήμαντη.

Ετυμολογική υποθεση 2

κούρα (η) {χωρ. πληθ.} **1.** η φροντίδα ασθενούς ύστερα από ιατρική εντολή με σκοπό την αποκατάσταση της υγείας του: του συνέστησε μια ~ με πολλή ξεκούραση και υγιεινή διατροφή ΣΥΝ. θεραπεία. νοσηλεία **2.** η επίσκεψη γιατρού σε ασθενή: ο γιατρός ήρθε για την εβδομαδιαία ~ του. — **κουράρω** ρ. (βλ.λ.). ◀ ΣΧΟΛΙΟ λ. παρώνυμο. |ΕΤΥΜ. μεσν. < ιταλ. cura < λατ. cura|.

315

κούρα, ή, the Latin cura = φροντίς. Dion C. Frag. 5, 8. Lyd. 198, 19. Basilic. 6, 1, 57.

πβλ Της κοβεις κουρες;

Πολ. Δημητράκου-Ο Γάτος
Κι όντας, καληώρα, παύουνε οι μουρμούρες,
και πάη με το καλό το πανηγύρι,
τση λες και χωρατά ; τση κόβεις **κούρες** ;
τση κάνεις κάποτε το νοικοκύρη ;...

a cura = με την φροντιδα του χ . Φράση σε βιβλια συνηθως επεται το ονομα του επιμελητη της εκδοσης

κουράντες = ο γιατρος που με κουράρει, που με παρακολουθει.

Αυτος που εχει υποστει κούρα είναι αναρρώσας ασθενης εχει βεβαια μια εξαντληση σαν επακολουθο της νοσου. Ο κουρασμενος είναι και εξασθενημενος. (εξ+ασθενής)

Με την αποψη αυτή φαινεται να συμφωνει ο Κοραής.9359.206 [334]

ΚΟΥΡΆΖΩ, βαλλω εἰς κόπους (fatiguer). Κουράζομαι, κοπιάζω (se fatiguer). Ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸν curarsi, ἐννοιάζομαι, φροντίζω (s'inquiéter, se donner de la peine). Ζ. Κάμνω.

Η μοναχική κουρά

Δεν σημαίνει να κουρεύεις μόνος σου τα μαλλιά σου άλλα την ένταξη σε κάποιο μοναχικό τάγμα ή μονή. Το κούρεμα είχε συμβολικό χαρακτήρα. Σήμαινε την ενότητα και την ομογένεια του τάγματος. Ενας άνθρωπος όταν είναι κουρεμένος γουλί είναι ομοιος με τους ίδια κουρεμένους συναδέλφους του. Αυτό γινόταν και στα ιπποτικά τάγματα και στο στρατό και στο σχολείο.

Οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου εκλείναν αδιακριτως ανδρες και γυναικες που ηταν πολιτικοι τους αντιπαλοι σε μοναστήρια. Οι δυστυχοι αυτοι υποτάσσονταν στη μοιρα τους γιατι υπηρχαν και αλλα χειροτερα.

Η φράση "**αντε να κουρευεσαι**" ίσως είναι αντιστοιχη του σεξπηρικού "**Get thee to a nunnery**"^α (ύπαγε εις μοναστήριον) που λέει ο Άμλετ στην Οφηλία. Επειδή ο κειρόμενος μοναχος χανονταν από τον υπόλοιπο κόσμο ίσως το **αντε να κουρευεσαι** σημαينه: **αντε χάσου**.

Μια αντιστοιχη καταρα που υπαινισετο την διαπομπευση ηταν : **μουτζες και τυφλες να χεις** και που αργότερα αντικαταστάθηκε από μονη την χειρονομια της **μουντζας**. Φραση και χειρονομια ήταν βαρύτερες από την ηπιστερη φράση **αντε να κουρεύεσαι** (δηλ. χασου από εμπρος μου).

Το κουρευομαι είναι ρημα παθητικης φωνης αλλα δευτεροπαθές : δηλαδη καποιος άλλος μου κοβει τα μαλλιά. Φυσικα μπορει να μου τα κοβει με τη θεληση μου ή με το ζορι, δια της βίας. Αντιθετα το ξυριζομαι είναι αυτοπαθες: δηλαδή εγω ξυρίζω τον εαυτο μου.

α)

William Shakespeare - Πράξη 3η - Σκηνή 1η

Ham. **Get thee to a nunnery**: why wouldst thou be a breeder of sinners?

... believe none of us. **Go thy ways to a nunnery**. Where's your father? . ... thou shalt not escape calumny. **Get thee to a nunnery**, go: farewell. Or, if thou wilt needs marry, ... enough what monsters you make of them.

To a nunnery, go, and quickly too. Farewell. ... the rest shall keep as they are. **To a nunnery**, go.

Δες τη μικρή μελέτη μου [Η είσοδος στην Ιπποσύνη](#)

Η άτιμος κουρά

Ηταν το αναγκαστικο κουρεμα-ποινη που επεβαλαν οι βυζαντινοι αλλα και οι παλαιότεροι ^α. Στο Βυζάντιο ηταν ποινη.

Το κουρεμα ηταν απαραίτο συμπλήρωμα στην διαπομπευση και στην εξορία. Φρασεις όπως "τυπτομενος και κουρευομενος εξοριζεσθω" βρισκει κανεις συχνά στα βυζαντινα νομικα κειμενα.

Σημ

α) τὸ μὲν καρῆναι ἐπὶ προβάτων τιθέασι καὶ ἐπὶ ἀτίμου κουρᾶς κείρασθαι δὲ ἐπὶ ἀνθρώπων.

Η πενθιμος κουρά

Ο Ευριπίδης στην Αλκιστη και την Ορεστεια μιλαει για **έν χρῶ̃ κεκαρμένους** αλλα και ο Ξενοφων στα Ελληνικά του 1.7.:

μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο Απατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκεύασαν ἀνθρώπους **μέλανα ἰμάτια ἔχοντας** καὶ **έν χρῶ̃ κεκαρμένους*** πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν

στρατηγῶν.
και
τῶν Ἀργείων ἐπὶ πένθει καρέντων (Φρύνιχος)

(39.) ἐν χρῶ̄ κουρίας· ὁ ἐν χρῶ̄ κεκαρμένος πρὸς αὐτῷ τῷ χρωτὶ οἶον σύνεγγυς
καὶ πλησίον τοῦ δέρματος τὰς τρίχας ἐξυρημένος.

Πβλ. Επώνυμο Κούριας

Ο Αἴλιος Διονύσιος Ἀττικά ονοματα

Στο Βυζάντιο φαίνεται ὅτι τὸ ἐπίθετο κεκαρμένος [ενν. μοναχός, καλογερός] κατάντησε νὰς
σημαίνει καλόγερος, ιερομόναχος καὶ ιερέας.

Βλ. τὸν λγ' κανόνα τῆς Στ Συνόδου (ἐν Τρούλλῳ)

Κανὼν λγ'. τῆς Σ'. Συνόδου, ἣτις καὶ ἐν Τρούλλῳ λέγεται.
Τὰ θεῖα λόγια ἐπ' ἀμβωνος μὴ ἀναγιωσκίτω ὁ μὴ κεκαρμένος,
καὶ μὴ τυχῶν εὐλογίας· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ἀφορίζέσθω.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ηούχιος στὸ Λεξικό του (9051.476 [480]) ἀναφέρει

δεσπότην κεκαρμένοι· ἔνιοι μὲν ἵππου κουράς εἶδος εἶναί φασιν.
ἐκαλεῖτο δὲ ἀπὸ τοῦ κείρειν τοὺς αὐχένας, ἐπειδὴν ὁ δεσπότης τοῦ
ἵππου τελευτήσῃ. βέλτιον δὲ δεσπότην πενθούντας· ἐπειδὴ καὶ τοὺς
ἵππους ἀπέκτειρον ἐπὶ τοῖς θανάτοις τῶν δεσποτῶν

Ο κόπος

ΚΟΠΟΣ, ἔργον ἢ κίησις, θάπανῶσα τὰς δυνάμεις
τοῦ σώματος (fatigue). Ὁ θεὸς θέλει εὐλογῆσαι
τοὺς κόπους σου, Μαθημένος τοῦ κόπου, Φεύ-
γει τοὺς κόπους, Ὁ κόπος τοῦ δρόμου, Οἱ
κόποι τοῦ πολέμου, Ὑποφέρω τὸν κόπον, Σὲ
βάλλω εἰς κόπους, ἢ Σὲ δίδω κόπους. 2) Ἀυτὴ ἡ
ἀπὸ τὸ ἔργον ἢ τὴν κίνησιν προερχομένη ἀδυναμία, χυθ. Κού-
ρασις (lassitude), Αἰσθάνομαι μεγάλον κόπον, Δὲν
ἔμπορῶ πλέον ἀπὸ τὸν κόπον. 3) Οἱ κόποι, πληθυντ.
τὰ κερδαινόμενα ἢ ἀποκτώμενα ἀγαθὰ ἀπὸ τὸν κόπον, οἶον
Ζῆ ἀπὸ τοὺς κόπους τοῦ ἔργου τῶν φίλων τῆς δικαιο-
σύνης καὶ ἰσονομίας πολιτῶν. Τρέφεται ἀπὸ ξένους
κόπους· κακουργία συνίθης τῶν ὀλιγαρχικῶν, τῶν αὐλικῶν,
τῶν Μοναχῶν, καὶ ἀπλῶς ὄλων τῶν ἀδίκων ἀνθρώπων. Ἐλεγαν
καὶ οἱ παλαιοὶ « Ἐμβάλλειν εἰς κόπους » (Θεοφρ. χα-
ρακτ. XIV). Καὶ εἰς τὸ τρίτον σημανόμενον (μεταχειριζόμενοι
τὸ συνώνυμον πόνος) « Ἄλλων πόνον εἰσπεσεῖν » (Εὐριπίδ.
Ἴωνι, 1088), ἤγουν νὰ ἐμβῆ εἰς κόπους ἄλλων, νὰ ἀπολαύῃ
τοὺς ξένους κόπους. Εἶπε καὶ ὁ Ξενοφῶν (Κύρ. Ἀναβ. VII, 6,
§ 8) « Ὁ δὲ ταὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει, » αὐτὸς δὲ χαίρεται
τοὺς κόπους μας.